

สารบัญ

ปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมาย ในการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืชในประเทศไทย

1. ปัญหาและข้อจำกัดของแนวคิดกฎหมายภายใต้ระบบทรัพย์สินทางปัญญา ของประเทศไทย.....	6
1.1 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้แนวคิดสิทธิเชิงเดียว: ทรัพย์สินเอกชน.....	6
(1) กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้แนวคิดทรัพย์สินเอกชน.....	6
(2) การบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชภายใต้หลัก “สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน” และหลัก “ทรัพย์สินเอกชน”.....	11
(ก) มาตรการจำกัดสิทธิของเอกชน.....	14
(ข) การยกเว้นสิทธิของเอกชน.....	17
1.2 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้แนวคิดสิทธิเชิงซ้อน: สิทธิชุมชน.....	20
(1) สถานะทางกฎหมายของสิทธิชุมชนเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช ตามกฎหมายไทย.....	23
(2) การจำกัดสิทธิชุมชนเหนือทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	38
(ก) การจำกัดสิทธิชุมชนตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา.....	38
(ข) การจำกัดสิทธิตามนโยบายแห่งรัฐ.....	40
2. ปัญหาและข้อจำกัดการคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมพืช ภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรของประเทศไทย.....	46
2.1 ข้อเสนอเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิบัตรและจุดยืนของประเทศไทย.....	46
(1) ข้อเสนอเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิบัตรในการเจรจา พหุภาคีภายใต้ WTO.....	47
(ก) การขยายความคุ้มครองไปยังสิ่งมีชีวิต.....	47

(ข)	กฎหมายเฉพาะที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการคุ้มครองพันธุ์พืช.....	48
(2)	ข้อเสนอเพิ่มระดับการคุ้มครองสิทธิบัตรในการจัดทำข้อตกลง เขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement-FTA).....	50
(3)	จุดยืนของประเทศไทยในการเจรจาภาคีต่อข้อเสนอเพิ่มระดับ การคุ้มครองสิทธิบัตร.....	52
(ก)	การให้สิทธิบัตรในสิ่งมีชีวิต.....	52
(ข)	การเปิดเผยแหล่งที่มา.....	55
2.2	วัตถุประสงค์การคุ้มครองสิทธิบัตรตามกฎหมายไทยกับพันธกรณี ของประเทศไทย ตาม TRIPS.....	56
(1)	พันธุ์กรรมพืช หรือพันธุ์พืชที่ผ่านการตัดแต่งด้วยเทคนิค พันธุวิศวกรรม.....	58
(2)	สารสกัดบริสุทธิ์จากพืช.....	60
(3)	ทรัพยากรพันธุ์กรรมพืชในฐานะ “จุลชีพ” (Microorganism).....	62
3.	ปัญหาและข้อจำกัดการคุ้มครองทรัพยากรพันธุ์กรรมพืชภายใต้ กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชของประเทศไทย.....	64
3.1	ข้อแตกต่างของหลักกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช ของประเทศไทยกับ UPOV.....	66
(1)	การคุ้มครองภายใต้แนวคิดสิทธิเชิงซ้อน.....	66
(ก)	การยอมรับสิทธิชุมชนเหนือพันธุ์พืช.....	66
(ข)	การคุ้มครองโดยคำนึงถึงความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ.....	67
(2)	ขอบเขตของพันธุ์พืชภายใต้กฎหมาย.....	68
(ก)	พันธุ์พืชใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงพันธุ์.....	68
(ข)	พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นและ พันธุ์พืชป่า.....	75
3.2	การคุ้มครอง “สิทธิเกษตรกร” (Farmers' Rights) ตามกฎหมายไทย กับแนวคิดสิทธิเกษตรกรใน CBD/ITPGR.....	78

(1) การคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ เหนือพื้นที่พืชคุ้มครอง.....	80
(2) การคุ้มครองสิทธิเกษตรกรตามหลักคอกมลธรรมดา.....	82
(3) การควบคุมการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ ทรัพยากรพันธุกรรมพืช.....	84
(ก) การได้รับความยินยอมล่วงหน้า (Prior Informed Consent).....	84
(ข) การทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์.....	86
3.3 ข้อจำกัดทางกฎหมายของการคุ้มครอง "สิทธิเกษตรกร" ในประเทศไทย.....	89
(1) ความหมายและขอบเขต "สิทธิเกษตรกร" ไม่ชัดเจน.....	89
(2) การขาดการรับรู้ และการนำสิทธิเกษตรกรไปปฏิบัติ.....	90
(ก) การขาดการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเกษตรกร.....	91
(ข) โครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นอุปสรรค ต่อสิทธิเกษตรกร.....	91
(ค) กฎหมายขาดความสมบูรณ์.....	92
(ง) การขาดศักยภาพในการปฏิบัติ.....	92